

Ivona Březinová: Začarovaná třída

Metodické instrukce

PŘÍNOS K ROZVOJI OSOBNOSTI ŽÁKA PODLE RVP ZV:

- ❖ poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti;
- ❖ rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých;
- ❖ učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat práva a respektovat práva druhých;
- ❖ učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné;
- ❖ rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie;
- ❖ učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání;
- ❖ stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako zdroj obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu;
- ❖ učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- ❖ kompetence k učení; kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální.

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- ❖ **kognitivní:** žák se seznámí prostřednictvím literární ukázky se situací, kterou ovlivnily předsudky; žák získá nové vědomosti o romském etniku; žák se seznámí s tvorbou Ivony Březinové.
  - ❖ **psychomotorické:** žák rozvíjí schopnost spolupracovat ve skupině; žák dovede formulovat své myšlenky; žák dovede vybrat z textu podstatné myšlenky.
  - ❖ **afektivní:** žák je směřován k pochopení nutnosti posuzovat ostatní lidi bez předsudků; žák si uvědomuje, že všichni lidé mají stejná práva – bez ohledu na etnickou příslušnost; žák se učí odpovědnosti za své činy; žák diskutuje o problematice předsudků a rasové diskriminace.
-

TEMATICKÝ OKRUH PODLE RVP ZV:

- ❖ lidské vztahy.
-

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- ❖ člověk a jeho svět (soužití lidí, chování lidí);
  - ❖ osobnostní a sociální výchova (mezilidské vztahy, kooperace);
  - ❖ výtvarná výchova (vyjádření emocí barvami).
-

POŽADAVKY NA PŘÍPRAVU:

- ❖ barevné listy nebo pastelky; pracovní listy pro žáky.
-

DOPORUČENÉ METODY PRÁCE:

- ❖ prožitkové metody; řízený rozhovor se žáky; práce s literárním textem.
-

DOPORUČENÁ LITERATURA:

1. BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Egmont, 2004. ISBN 80-252-0403-0.
  2. TAHAR, B. J. *Tati, co je to rasismus*. Praha: Dauphin, 2004. ISBN 80-7272-049-X.
  3. PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.
-

Úvodní část - fáze evokace

V úvodní části sdělí učitel žákům hlavní cíle hodiny (seznámení s příběhem o Začarované třídě; předsudky, rasová diskriminace).

❖ Aktivita č. 1: naladění, vyjadřování emocí

Cílem první aktivity je upoutání pozornosti žáka a probuzení jeho vnitřního zájmu, jeho motivace ke čtení literární ukázky a k práci s ní. Vychází se přitom z prožitkové situace, která žáka zaktivizuje a zároveň působí na jeho emotivní složku.

Úkolem žáků je, aby pomocí barev vyjádřili, jakou náladu by měli v následujících situacích (žáci barvu vybírají buď z pastelek, nebo z předem rozdaných barevných listů). Žáci výběr barev slovně komentují.

Pozn.: pro tuto aktivitu je vhodné takové uspořádání lavic, při kterém na sebe žáci vidí.

Představte si, že jste se přestěhovali do jiného města a jdete poprvé do nové třídy. Jaká barva by nejlépe vyjadřovala vaše pocity?

Jak byste se cítili, kdyby s vámi někdo z nových spolužáků nechtěl spolupracovat v hodině?

Jakou náladu byste naopak měli, kdyby byli všichni ve třídě přátelští a milí?

Hlavní část - fáze uvědomění

❖ Aktivita č. 2: četba literární ukázky a řízený rozhovor se žáky

Učitel nejprve žákům sdělí krátký obsah knihy *Začarovaná třída* od Ivony Březinové.

Do 3. C jednoho dne přicházejí tři noví spolužáci. A nejsou jen tak obyčejní. Trojčata Čáryfuk Lájoš, Máryfuk Maroš a Pišta Podkočárník Demeterovi jsou dětmi opravdových romských kouzelníků! Po jejich příchodu je celá třída rázem vzhůru nohama...

Následuje četba literární ukázky z knihy *Začarovaná třída* od Ivony Březinové. Podle pokynů vyučujícího se žáci v četbě po přiměřených úsecích střídají.

Po přečtení ukázky položí učitel žákům následující otázky:

Co se vám na příběhu z knihy Začarovaná třída líbilo, co se vám naopak nelíbilo?

Kteří hrdinové vám byli sympatičtí? S kterými hrdiny byste rádi kamarádili?

S kterými byste naopak kamarádit nechtěli? Proč?

Byl konec příběhu veselý, nebo smutný?

Chtěli byste si přečíst další příběhy o Začarované třídě?

❖ **Aktivita č. 3: charakteristika postav (skupinová práce)**

Cílem aktivity je, aby se žáci zamysleli nad postavami z textu, přemýšleli nad jejich chováním a byli schopni je na základě přečtené ukázky charakterizovat.

Úkolem každého z žáků je charakterizovat jednoho z hrdinů. Učitel žákům postavy rozdělí (kartičky se jmény postav). Jednotliví žáci se zamýšlejí nad tím, jací jsou romští sourozenci, Madla, Madly maminka a paní učitelka. Poté vytvoří skupiny ti žáci, kteří charakterizovali stejnou postavu, a srovnávají své myšlenky. Na závěr vytvoří společnou charakteristiku, na které se ve skupině shodnou, a prezentují ji před třídou.

❖ **Aktivita č. 4: hodnocení chování postav (práce s pracovním listem)**

Cílem aktivity je, aby žáci rozpoznali, které z postav se chovaly dobře a které špatně. Na základě toho budou schopni odhalit situaci, k níž došlo proto, že jednání jedné z postav bylo ovlivněno předsudky (úkol č. 1). Zároveň se žáci zamýšlí nad tím, jak je možné podobné situace řešit (úkol č. 2).

Žáci tvoří tabulku dobrých a špatných skutků, kterých se dopustili hrdinové z přečtené ukázky. U spolužačky Madly objeví pravděpodobně žáci dobré i špatné chování. Učitel diskutuje s žáky o tom, co se jim na chování Madly líbilo a co naopak odsuzují. Přemýšlí společně s žáky nad tím, co Madlu vedlo k tomu, že odmítla tančit s Marošem.

Závěrečná část – fáze reflexe

❖ **Aktivita č. 5: reflexe – vyjádření postoje zaujetím pozice na ose**

V závěrečné části dochází k reflexi nově naučeného a poznaného. Žáci se znovu vrací k přečtenému textu, ke všem činnostem v hodině a přemýšlí, co v nich zanechaly, co nového se naučili.

Učitel vyzve žáky, aby posoudili, zda se od hrdinů z knihy Začarovaná třída něco naučili. Žáci svůj názor vyjádří tím, že se postaví na pomyslnou osu, jejíž krajní body vyznačují postoj ANO a postoj NE. V další části žáci jmenují, co konkrétního se naučili (tímto mohou ovlivnit i žáky, kteří se domnívají, že pro ně práce s textem nebyla v žádném ohledu přínosná).

Ivona Březinová: Začarovaná třída

Pracovní list

„Máma mi povídala, že se s těmi Demeterovic kluky vůbec nemám bavit.“ Šeptala jednoho dne o přestávce Madla holkám.

„Jo? A proč?“ vykulila Radka oči.

„Máma říkala, že to jsou cikáni. A cikáni jsou prý špinaví a kradou.“

„Kradou? Jako lupiči?“

„Asi. A pak je policajti chytí a zavřou je do vězení.“

„Nepovídej,“ ohradila se Eliška, která vždycky ví úplně všechno. „Děti se přece do vězení nedávaj. Jenom do polepšovny.“

„To je jedno,“ mlela Madla svou. „Ale jsou tam zavřený. Za trest.“

„Kdo je zavřený?“ zeptal se Aleš, který zaslechl poslední část rozhovoru.

„Ale...ta nová samoobsluha na rohu,“ řekla honem Eliška a podívala se na Madlu výhružným pohledem.

Jenže při tělocviku se nacvičovaly tanečky a Madla zbyla zrovna na Maroše.

„Já s ním tancovat nebudu,“ řekla rozhodně a pro jistotu schovala obě ruce za záda.

„Ne? A proč ne?“ podivila se paní učitelka.

Madla koukala na bílé špičky svých nových tenisek a zarytě mlčela.

„Tak proč s Marošem nechceš tancovat?“ nedala se paní učitelka odbýt.

„Je špinavej,“ vyhrkla Madla a oči při tom nezvedla ani o kousíček.

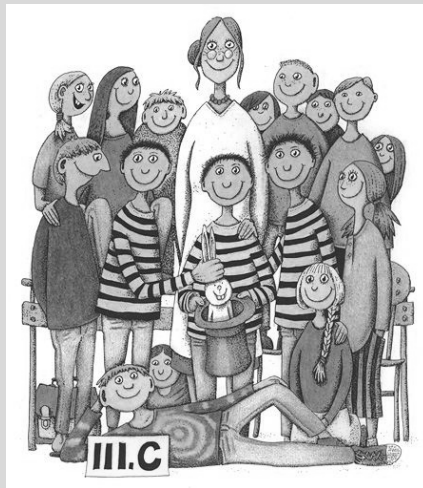
Chudák Maroš zčervenal jako rak. Pak mrkl na svoje nehty ozdobené smutkem, jak cestou do školy vyhrabával důlek pro kuličky, a honem je schoval za zády přesně jako Madla.

„No, vy jste mi ale pěkný taneční pár,“ vyhrkla paní učitelka, protože ji nic jiného nenapadlo. Pak si ale všimla Marošova zrudlého obličejce a řekla: „S Marošem budu tedy tančit já. A ty si, Madlo, tancuj třeba s princem.“

„S princem?“ vydechla Madla. Ale ať se rozhlížela, jak chtěla, žádný princ v tělocvičně nebyl. A pak se ozvalo tiché lusknutí a jedno stropní svítidlo v tělocvičně se proměnilo v obrovský bublifuk. Od stropu, kde byly upevněny kruhy, tyče a šplhací lana, se začaly pomalu, ale úplně pomaličku snášet krásné mýdlové bubliny. Bylo jich tolik, až to vypadalo, že v tělocvičně duhově prší. Jenže pak se všechny bubliny slily v jednu velikánskou mýdlovou kouli. Ta koule se dokutálela až k Madle, udělala chlamst a Madlu spolkla. Madla zevnitř bušila do jejích stěn rozzuřenými pěstičkami, ale moc jí to nepomáhalo. Jenom kouli převrhla a před zraky udivených dětí se rozkutálela tělocvičnou. U žíněnek si koule trochu poskočila, udělala kotoul ve vzduchu a pak už si to velkou rychlostí hnala k žebřinám.

„Au,“ ozvalo se za chvíli. „Vždyť budu samá modřina!“

Dětem už bylo Madly líto, ale mýdlová bublina ji jen tak nepustila. Lájoš a Maroš se o něčem chvíli dohadovali, ale pak se přece jen ozvalo tiché lusknutí prstů, koule hlasitě praskla a zmáčela Madlu hustými obláčky pěnivého mýdla. Bylo po tanečních. Místo nich dostal každý žák 3. C hadr a až do konce hodiny všichni vytírali v tělocvičně podlahu. Však to taky bylo o hodně lepší než nějaké tancování. Podlaha krásně klouzala a dalo se na ní bruslit a jezdit jak namydlený blesk. Po tělocviku byli všichni voňavě umytí, a i Marošovi a několika dalším klukům odplavala špína z nehtů. Jenom vlasy těch tří malých kouzelníků snad byly ještě černější než dřív.

„Teď bych si dal pořádnou porci zmrzliny,“ povzdychl si Jakub, když už zase seděli ve třídě. Lájoš, Maroš a Pišta na sebe mrkli, ozvalo se lusk lusk a na každé lavici se objevil pohár se třemi různobarevnými kopečky. Vlastně na každé lavici ne, protože Madla žádnou zmrzlinu nedostala.

Jak to zjistila, dala se do takového breku, že úplně promáčela tři kapesníky.

„Nesnáším uřvaný holky,“ řekl za chvíli Maroš. Luskl ještě jednou prsty, a než bys řekl šmidli fidli, stál před Madlou pohár jako před kýmkoliv jiným. Okamžitě přestala brečet a udiveně se zadívala na Maroše.

„Neboj, není kradenej,“ řekl Maroš a posvítil na Madlu zářivě bílými zuby.

Madla si ještě promyslela, co by tomu asi řekla její maminka, kdyby ji viděla, jak tu sedí nad zmrzlinou od toho Demeterovic černého kluka. Ale skleněný pohár jen zářil a i lžička se zdála být úplně čistá. A tak se Madla pustila do zmrzliny tak rychle, až hrozilo vážné nebezpečí, že dostane angínu.

„Všichni cikáni třeba nekradou,“ uvažovala mezi lžičkami vanilkové zmrzliny. „Všichni cikáni nemusejí být špinaví,“ přemýšlela, když se pustila do jahodové. „Někteří cikáni mohou být i docela hodní,“ rozhodla se nad kopečkem čokoládové. „Budu to muset mamince říct. Vypadá to, že maminka některé věci vůbec neví.“

Úkol č. 1

Dobré skutky	Špatné skutky

Úkol č. 2

Představ si, že jsi malý romský kouzelník a tvoje spolužačka si o tobě neprávem myslí něco nepěkného (jako například Madla o Marošovi). Chtěl/a bys použít v takové situaci také nějaké kouzlo? Náš svět není světem kouzelníků a čarodějů, zamysli se proto nad tím, jak bys podobnou situaci vyřešil/a bez kouzelného lusknutí?

Přemýšlej: Jaké kouzlo by asi použil Harry Potter? A co Saxana?